

16–17 oktober.

Debatter m. m.

Tisdagen den 16 oktober.

Sid.

Hälsningstal av talmannen 3

Interpellationer:

av herr Lundgren ang. politiskt opålitliga personers anställning
inom försvaret m. m. 4

av herr Mannerskantz om sänkning av chokladskatten m. m. 5

av herr Eriksson, Einar, ang. skyldigheten att anordna skydds-
rum i bostadshus 5

av herr Petré ang. handläggningen av ärenden rörande bygg-
nadstillstånd 6

Onsdagen den 17 oktober.

Interpellation av herr Wistrand om upphävande av visumtvånget be-
träffande Västtyskland 8

Tisdagen den 16 oktober.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen.

Herr TALMANNEN yttrade: Då riksdagens höstsession nu tar sin början, får jag hälsa kammarens ledamöter välkomna åter till riksdagsarbetet. För att sessionen ej skall draga alltför långt ut på tiden, är det önskvärt, att utskottsarbetet med det snaraste igångsättes. Det har ju bebadats, att vi ha att från regeringen förvänta ett antal kungl. propositioner, men oavsett detta har riksdagen att behandla osedvanligt många från vår sessionen uppskjutna ärenden. Om arbetet med dessa påbörjas med det snaraste, kunna vi kanske ha förhoppning om att undvika en alltför stark anhopning av frågor på föredragningslistorna mot sessionens slut, såsom erfarenheten visar, att det eljest lätt blir. Vi hoppas också, att det skall bli möjligt att avsluta sessionen i god tid före julhelgen.

Med dessa ord förklarar jag detta sammanträde öppnat.

Upplästes två till kammaren inkomna ansökningar, vilka jämte därvid fogade läkarintyg voro så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med hänvisning till bilagda läkarintyg nödgas jag härmed värdsamt anhålla att bli befriad ifrån riksdagsarbetet till i intyget angivet datum.

Stockholm den 15 oktober 1951.

Georg Branting.

Advokaten *Georg Branting*, f. 1887, är på grund av hjärtsjukdom fortfarande oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet t. o. m. den 30 november 1951, vilket intygas.

S:t Eriks sjukhus den 12 oktober 1951.

T. Burman.

Läkare vid sjukhuset

Till riksdagens första kammare.

Med stöd av bifogade läkarintyg anhålles härmed om ledighet från riksdagsarbetet till den 1 november 1951.

Södertälje den 12 oktober 1951.

John Björck.

Att riksdagsmannen *John Teodor Björck* på grund av Hypertrophia prostatica är oförmögen till arbete fr. o. m. den 17 september 1951 och i behov av vård å sjukhus minst till den 1 november 1951 intygar

Länslasarettet i Södertälje den 12 oktober 1951.

M. Aavik,

leg. läkare.

De begärda ledigheterna beviljades.

Vidare upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare.

I anledning av resa till Nordamerika får undertecknad härmed värdsamt anhålla om ledighet från riksdagsgörömlen från och med den 16 oktober till och med den 13 november 1951.

Höjen, Sunne den 6 oktober 1951.

Osc. Werner.

Även den av herr Werner sökta ledigheten beviljades.

Upplästes följande till herr talmannen inkomna anmälan:

Till första kammarens talman.

Fullmäktige i riksbanken få härmed meddela att statsrådet *Gunnar Hedlund*, vilken den 20 maj 1949 utsetts till suppleant för den för valperioden 1949—1952 till fullmäktigt i riksbanken valde herr *Gränebo*, i och med sin utnämning till statsråd den 1 oktober 1951 från-

Interpellation ang. politiskt opålitliga personers anställning inom försvaret m. m. trätt uppdraget att vara suppleant för fullmäktig i riksbanken.

Stockholm den 4 oktober 1951.

Å fullmäktiges vägnar:

CLAS BÖÖK.

Gunnar Olsson.

På gjord proposition beslöt kammaren, att med anledning härav val av suppleant för en fullmäktig i riksbanken skulle anställas; och uppdrog kammaren verkställigheten härav åt de vid detta riksmöte av kammaren redan tillsatta valmän och suppleanter för utseende av riksdagens fullmäktige i riksbanken jämte deras suppleanter.

Herr talmannen anmälde, att till kammaren överlämnats Kungl. Maj:ts proposition nr 215, om godkännande av överenskommelse angående varuutbytet mellan Sverige och Schweiz m. m.

Den kungl. propositionen blev nu föredragen och lagd på bordet.

Interpellation ang. politiskt opålitliga personers anställning inom försvaret m. m.

Herr LUNDGREN erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Arbetsdomstolen har i en enhällig dom förklarat, att avskedandet av en vid torpedverkstaden i Motala anställd kommunist strider mot gällande kollektivavtal och på grund härav förpliktat försvarets fabriksstyrelse att genast återanställa den ifrågavarande arbetaren vid verkstaden. Enligt utslaget äro de motiv som fabriksstyrelsen åberopat för avskedandet icke bärande, i varje fall icke i det nuvarande läget. Det finns ingen anledning att närmare gå in på de motiv som domstolen anfört till stöd för sin ståndpunkt. Det är emellertid all anledning att vara tacksam för att förutvarande försvarsministern, statsrådet Vougt, sökt på detta område skydda statens intressen gentemot personer anslutna till ett parti, vilket direkt och indirekt är beroende av

utländsk makts direktiv och som på grund härav kunna förmodas i främsta hand tjäna främmande intressen.

Förutvarande försvarsministern statsrådet Vougt framhöll i ett tidningsuttalande omedelbart efter det domstolens utslag fallit, att det ansetts önskvärt att pröva vilka åtgärder som avtalsmässigt stå myndigheterna till buds i fråga om anställda vid särskilt ömtåliga arbetsplatser inom försvaret. Sedan denna väg icke visat sig framkomlig är det nödvändigt att söka åstadkomma sådana ändringar i gällande avtal att staten får möjlighet att skydda viktiga anläggningar för opålitliga personer. Ingen i vårt land skall straffas för sina åsikter, men detta får icke medföra att staten står maktlös mot inre fiender, som i ett allvarligt läge äro beredda att svika sin plikt mot sitt land. Det innebär icke heller att en person har ovillkorlig rätt till vilket arbete som han av olika anledningar i främsta hand önskar. En förflyttning av opålitliga personer till platser, där de icke ha så stora möjligheter att i en kritisk situation åstadkomma skador, är icke stridande mot åsiktsfriheten, som vi alla vilja skydda.

Hela detta problem försvåras emellertid ytterligare av den omständigheten att den största faran kanske icke hotar från dem, som äro organiserade kommunister, utan från sådana vilka i verkligheten äro det men av taktiska skäl uppträda såsom opolitiska. Denna omständighet får emellertid icke hindra att statsmakterna vidtaga alla åtgärder som äro möjliga för att hindra eventuellt spioneri och sabotage. Även andra händelser under sista månaderna hava aktualiserat dessa krav.

På grund av det sålunda anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser statsrådet att vidtaga med anledning av arbetsdomstolens utslag rörande avskedandet av en kommunistisk arbetare vid torpedverkstaden i Motala för att hindra att politiskt opålitliga anställas inom områden, där

Interpellation om sänkning av chokladskatten m. m.

de kunna utöva spioneri eller sabotage eller annan för riket skadlig verksamhet?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Interpellation om sänkning av chokladskatten m. m.

Ordet lämnades härefter på begäran till herr MANNERSKANTZ, som anförde: Herr talman! Varuskatten å choklad och konfityrer höjdes genom riksdagsbeslut 1950 från 60 till 80 procent, trots att redan dessförinnan de pris-höjningar och råvarufördyringar som drabbat dessa produkter föranlett minskade intäkter för producenterna.

Återverkningarna av denna senaste varuskattehöjning ha nu visat sig; skatteintäkterna ha sjunkit och ge icke det belopp som beräknats och som på sin tid ansågs vara nödvändigt att få in för att uppnå balans i budgeten. Vissa industrier ha tvingats minska sin arbetarstam, andra att helt nedlägga driften, varigenom dels en skolad arbetarstam ställts inför omställningsproblem, dels de som investerat kapital i denna industri fått vidkännas kännbara förluster.

Den negativa effekten av den höjda varuskatten på dessa varor, på vilka efterfrågan är mycket elastisk, måste anses ha medfört betydande ekonomiska påfrestningar för den berörda industrien utan att medföra några fördelar ur statens synpunkt.

Med anledning av vad jag sålunda anförd anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa följande frågor:

1) Är det enligt statsrådets mening i överensstämmelse med vårt lands rättsprinciper att viss punktbeskattnings givits en sådan tyngd att berörda industriföretag nödgas se hela sitt investerade kapital gå förlorat?

2) Har herr statsrådet för avsikt att för nu pågående riksdag framlägga för-

slag om sänkning av varuskatten å berörda varor?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Interpellation ang. skyldigheten att anordna skyddsrum i bostadshus.

Herr ERIKSSON, EINAR, fick nu ordet och yttrade: Herr talman! I 1944 års civilförsvarslag ålades fastighetsägare att i nyuppförda bostadshus inrätta skyddsrum efter vissa detaljerade bestämmelser. På grund av bl. a. materialbristen gävos åren 1945—1949 dispenser, varigenom fastighetsägarna tills vidare befriades från skyldigheten att utrusta skyddsrummen med vissa säkerhetsanordningar.

Detta anstånd med att färdigställa skyddsrummen i bostadshus har nu upphävts. Därmed åsamkas de fastigheter, som beröras därav, kostnader på tiotals miljoner. Enligt uppgift skulle kostnader varom här är fråga för ett hyreshus av normal storlek uppgå till ca 5 000 kronor. En så kraftig kostnad sedan fastigheterna avräknats och hyrorna fastställt av vederbörliga organ måste framtvunga en höjning av hyrorna, en höjning som förstärkes av stegringar i de allmänna driftkostnaderna för bostadshus. Dessutom komma de anfallda arbetena att förvärra arbetskraftsbristen inom byggnadsfacken och tära på den begränsade materialtillgången. Frågan kan ställas om de påbudna åtgärderna kunna anses så starkt motiverade, att vi för den skull skola ytterligare beskära möjligheterna till ökat bostadsbyggande och utsätta hyreskostnaderna för en ytterligare press uppåt.

I den pressdiskussion, som förts på senare tid i anledning av ifrågavarande spörsmål, har även frågan om skyddsrumms inrättande i bostadshus över huvud taget ställts under debatt. Det torde vara många i vårt land, som ställa sig tvivlande till sådana skyddsrumms förmåga att fylla sitt ändamål. En studiedelegation ur riksorganisationen Sveriges allmännyttiga bostadsföretag

Interpellation ang. handläggning av ärenden rörande byggnadstillstånd.

(SABO), som företagit en omfattande studieresa genom det krigshärjade Västeuropa, har vid sin hemkomst överraskat byggkretsarna här i landet med uppgiften, att man därstädes inte finner det vare sig nödvändigt eller fullt motiverat att utrusta bostadshusen med speciella skyddsrumsanordningar. I Hamburg, som i kriget fick halva sitt bostadsbestånd eller 300 000 lägenheter förstörda och där man nu bygger 20 000 lägenheter om året, behåller man fortfarande de offentliga skyddsbunkrarna men vidtager inga anstalter i bostadshusen. Och i London, där man likaså intensivt är färd med att uppföra nya bostadsområden i jätteformat, bygges icke ett enda skyddsrum. Allt enligt den nämnda studiedelegationens iakttagelser. De här i landet gällande skyddsrumsföreskrifterna för bostadshus tillkommo visserligen i det andra världskrigets slutskede, varför man borde kunna förutsätta att vederbörlig hänsyn tagits till andra länders krigserfarenheter. Men å andra sidan är det känt, att en väsentlig del av det utredningsmaterial, som lades till grund för lagstiftningen, stampades fram ganska hastigt under de första krigsåren, alltså innan några mera omfattande erfarenheter stodo att erhålla.

De skäl, som företrädare för ansvariga myndigheter i länder med krigserfarenheter numera anföra mot skyddsrum i bostadshus, äro emellertid så starka, att de böra tillmätas största värde i vårt lands civilförsvarspolitik. Skulle det nämligen vara så att de skyddsrum, som regelmässigt inrättas i nya bostadshus, inte äro det skydd man tidigare hade anledning räkna med, då är det inte bara en mycket stor felinvestering som här sker, utan då riskerar man också att människorna lockas tro på ett skydd, som inte är något skydd, utan leder dem till en säker och kvalfull död.

Då man emellertid ogärna kan tro att våra skyddsrumsbestämmelser tillkommit på bristande kännedom om de slutsatser man kommit till i länder med krigserfarenhet, är det nödvändigt att full klarhet bringas om de motiv, som

varit grundläggande vid nuvarande skyddsrumsbestämmelsers utformning. Övertygande sakskaäl måste redovisas för de åtgärder som vidtagits, om man vill påräkna respekt. Enär en skyddsrumsanläggning i ett bostadshus numera representerar ca 3 % av byggnadskostnaden, så är det inte längre en fråga av sekundärt intresse, utan en fråga av allra största betydelse i strävandena att hålla tillbaka alla kostnader av icke oundgänglig natur.

Med stöd av vad sålunda anförts anhaller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa följande frågor:

1. Har herr statsrådet uppmärksammat den förda pressdebatten i skyddsrumsprågan, och är herr statsrådet villig att med hänsyn till vad som i denna anförts ompröva sakunderlaget till nu gällande skyddsrumsbestämmelser avseende bostadshus?

2. Är herr statsrådet även villig att med hänsyn till oklarheten i finansieringsfrågan och knappheten på arbetskraft och material samt riskerna för en ytterligare hyreshöjning även ompröva de av civilförsvarsstyrelsen anbefallda åtgärderna för lagenligt iordningställande av skyddsrum i redan slutbelånade bostadsfastigheter?

På gjord proposition bifölls herr Einar Erikssons berörda anhållan.

Interpellation ang. handläggningen av ärenden röranden byggnadstillstånd.

Ordet gavs härefter till herr PETREN, som anförde: Herr talman! Senaste årens överkonjunktur, bland annat kännetecknad av starkt fallande penningvärde, har inte kunnat brytas. Åtgärder med tillräckligt samlad effekt ha icke kommit till användning, och därför måste detaljreglering uppehållas, bland annat i form av en långt gående kontroll av byggnadsverksamheten för begränsning av investeringarna. Denna kontroll, som sker genom särskild tillståndsgivning, berör i hög grad de in-

Interpellation ang. handläggning av ärenden rörande byggnadstillstånd.

dustriella investeringarna, som det gäller att hålla inom en begränsad ram. För att goda resultat skola kunna uppnås, är all industriell verksamhet emellertid beroende av ett planmässigt handlande. Inte minst gäller detta företagens investeringsverksamhet. För att detta skall vara möjligt för industrien, måste byggnadstillståndsärendena handläggas utan onödigt dröjsmål, under givetvis samtidigt omsorgsfullaste möjliga prövning av angelägenhetsgraden. Under de senaste åren har emellertid hos de tillståndsgivande myndigheterna en anhopning ägt rum av oavgjorda byggnadstillståndsansökningar gällande den industriella sektorn. Under en tolv månadersperiod har antalet oavgjorda ärenden ökat med ca 50 % och var enligt uppgift vid årsskiftet uppe i 1 598 st. Det är klart, att detta förhållande inger farhågor rörande myndigheternas möjligheter att på ett tillfredsställande sätt kunna avverka dessa och nytillkommande ärenden. Drager handläggningen av byggnadstillståndsansökningarna långt ut på tiden, kunna lätt sådana rubbningar uppstå i planerna, att arbetskraft och maskinell utrustning ej komma till bästa användning.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer jag om första kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få rikta följande frågor:

Vill herr statsrådet ge en redogörelse för

1. antalet oavgjorda byggnadstillståndsärenden för industrien vid olika tidpunkter under de senaste tre åren,
  2. den genomsnittliga handläggningstiden under samma tid samt
  3. principerna för tillståndsgivningen?
- Även denna hemställan bifölls.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 506, av herrar *Mannerskantz* och *Lundgren*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 170 med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

nr 507, av herr *Spetz* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 170 med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; samt

nr 508, av herr *Spetz* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 191 med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.18 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Onsdagen den 17 oktober.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med stöd av bifogade läkarintyg får jag härmed anhålla om tjänstledighet från riksdagsgörömlen fr. o. m. den 16 oktober 1951 tills vidare.

Hässleholm den 15 oktober 1951.

N. R. Rosenberg.

Härmed intygas, att riksdagsman *Ragnar Rosenberg* från Hässleholm på grund av sjukdom tills vidare är oförmögen till arbete.

Lund den 12 oktober 1951.

B. Ebenius.

Överläkare.

På gjord proposition bifölls ansökningen för den tid, under vilken herr *Rosenberg* av den i läkarintyget omförmälda anledningen vore oförmögen till arbete.

Interpellation om upphävande av visumtvånget beträffande Västtyskland.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 215, om godkännande av överenskommelse angående varuutbytet mellan Sverige och Schweiz m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet de under gårdagen bordlagda motionerna:

nr 506, av herrar *Mannerskantz* och *Lundgren*,

nr 507, av herr *Spetz* m. fl. och

nr 508, av herr *Spetz* m. fl.

Herr talmannen anmälde, att till kammaren överlämnats Kungl. Maj:ts proposition nr 214, angående ändrad lönegradsplacering för viss vård- och ekonomipersonal m. m.

Den kungl. propositionen blev nu föredragen och lagd på bordet.

Interpellation om upphävande av visumtvånget beträffande Västtyskland.

Herr *WISTRAND* erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Under det senaste världskriget infördes av naturliga skäl visumtvång för resor till samtliga länder. Efter kriget har detta tvång numera upphävts genom ömsesidiga överenskommelser med en rad länder. Sådana överenskommelser hava träffats med Norge, Danmark, Island, Frankrike, Belgien, Irland, Lichtenstein, Nederländerna, Schweiz, Brittiska riket, Kanada, Luxemburg, Nya Zeeland, Monaco, Italien och Finland. Emellertid kvarstår visumtvång för resor till ett oss närliggande land, Västtyskland. Skyldigheten att anskaffa visum för resor till och genom Västtyskland är så mycket mera besvärande som detta land måste passeras vid järnvägsresor till en rad länder, för vilka intet visumtvång föreligger. Förhållandet uppfattas av den svenska allmänheten som en anomali, vilket framgår därav att svenska

resande till utlandet ofta glömt skyldigheten att anskaffa visum för genomresan genom Tyskland och därför hejdsats vid gränsen och förvägrats inresa. Härigenom ha de förorsakats både kostnader och obehag.

Det europeiska samarbete, vartill även Sverige anslutit sig, har som ett angeläget mål uppställt att underlätta resor mellan Europas länder. I detta fall kvarstår Västtyskland som ett undantag inom den fria sektorn av Europa. Förhållandet uppfattas i Tyskland som en diskvalificering, som numera saknar grund. Det synes vara en angelägen uppgift att onormala förhållanden icke få kvardröja på ett område där oöverstigliga hinder icke möta för deras likvidering.

Någon nödvändighet att avvakta en internationell aktion, som av obekanta skäl ännu fördröjes, synes icke heller med nödvändighet föreligga. För olika länder kännes visumtvånget till Tyskland mindre besvärande än för andra. På grund av de geografiska förhållandena är det uppenbart att det för Sveriges del medför särskilda olägenheter och för den resande allmänheten måste kännas särskilt betungande.

Med stöd av vad jag sålunda anført beder jag om kammarens tillstånd att till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena få framföra följande spörsmål:

Har Sveriges regering för avsikt att i den allmänna samfärdselns intresse föreslå den västtyska regeringen ömsesidigt upphävande av passvisumtvång vid resor till eller genom resp. länder?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spörsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.05 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.